

ČASOPIS S PODOBAMI ZA SLOVENSKO MLADINO.

Štev. 6.

V Ljubljani, 1. junija 1888.

Leto XVIII.

Dva zajčka.

Zajčka bela, zajčka mlada
Skačeta po dvoru rada,
Skačeta in sédata,
Okrog sebe glédata.

Švigata mi v kot iz kota,
Nič ne prašata za pota.
Uhi k višku dvigata,
Zdaj pa zdaj pomígata.

Miha gleda ju, se sméje,
— Dobil zajčka od teté je,
Zdaj opravka dósti je,
Dan na dan so góstije. —

Mucka pa preží na svisljih
Zatopljena v zlóbnih mislih:
Deček se odstránil bo,
Muc na zajčka plánil bo.

Vže se temna noč nam bliža,
Mihee, ko zvoní, se križa,
Zajčeka, joj! pa skáčeta,
Táko blizu máčeta!

Deček pravi: vjel bom vaju,
Spala bosta v varnem kraju;
Hlev naš zvéri nima nič,
Ne ugrizne Dima nič.

Glejte, kako mali Miha
Zdaj po dvoru skrben piha,
Jedva vjame jednega,
V hlev zaprè vlovljénega.

Vjel rad družega bi tudi,
Pa se vstraši in začudi,
Skrb ga dela vročega:
Najti ni mogoče ga.

„Tù si skrit, ne daš se najti!
Veš, da mucka žuga zdaj ti?
Kje si, kje, skakávek moj,
Ti neumnoglávček moj?“

Zajček mlad se nič ne briga,
Deček išče, — ni ga! ni ga!
Škoda bele dláčice
V ostrih krempljih máčice.

Mihee tožen spavat ide,
Drugo jutro gledat pride;
Zajčka ní, — ní mačice,
Nekaj le je dlačice.

Mucka v treh dneh primijavka,
Samopašna ta hinavka!
Še ne upa bliže se,
Tam na oknu liže se.

F. Krek.

Prva šola.

(Slike iz otroškega življenja.)

VIII.

Mihee — telcčar.

eko vzpomlad reče oče: „Mihee, letos boš pa ti teleta pasel, zdaj si vže dosti velik!“ Mihee je bil te novice neizrečeno vesel. Od samega veselja ni vedel, kaj bi začel, in težko je čakal sv. Urbana, v kateri dan so imeli navado izgnati teleta na pašo.

Prišel je srečni dan. Mihee je dobil blagoslovljeno leskovko iz evetne nedelje, mati pa je teličke pokropila še z blagoslovljeno vodo. Šest telet je bilo, prav toliko, kolikor je imel Mihee let. Prvi dan mu je pomagala Anička, drugi dan je pa moral Mihee vže sam pasti. Telečji pašnik je bil prav tik hiše in Mihee je vsakih pet minut lahko šel gledat domóv na uro. Varovati ni bilo treba teletom nikamor drugam, kakor v sosedov oves; na drugih stranéh je bil pašnik zavarovan s plotom. Vsak dan, ko je Mihee izganjal past, reče mu oče: „Le varuj se, da ne pustiš telet v sosedov oves! Če se to zgodi, pride sosed s šibo nad te in pomnil ga bodeš vse svoje žive dni!“ Mihee obeta, a bil je premalo stanovitén.

Nekega dné zatičita se s Tinčkom nekje in teleta jo uberó naravnost v sosedov oves. Ko Mihee vidi, da ni tetet, spusti se ves prestrašen v tek in najde teleta pasočá se v sosedovem ovsu.

„Ti predelani otrok, ti! Ali mi misliš spasti ves oves?“ zagrmi nekje blizu Mihea, in Mihee se spusti takój v ték, — kakor bi trenil, ní ga bilo več. Skrije se v gostem grmovji, misleč si: tukaj me sosed ne dobi! In sosed je moral teleta sam vračati iz ovsa na pašnik nazaj.

Mirne vesti žene Mihee teleta domóv, meneč, da domá ne bodo nič vedeli o tem. Toda oče se zeló resno drži ter reče: „Še jedenkrat mi pusti teleta v oves in videl boš, ali te namažem ali ne! Za danes bodi še takó, ker vem, da si otročji! Jaz nočem, da bi ljudje okoli govorili, kakšne pastirje da imam!“

Zdaj so se začeli za Mihea hudi časi. Še le par dni je pasel in vže se je naveličal. Milo prosi očeta, naj pase Anička, da bo on drugo leto, ko bode večji, — ali vse zaman, oče se ne omeči!

„Le uči se delati, le! Brez dela se ne more živeti!“ deje mu oče.

Mihec mora zopet na pašo.

A pravo za pravo ni bil še nič hudega poskusil. Nekega dne je solnce strašno pripekalo. Tudi Mihea je tako dobil „medli“,*) da se je kar na tla vlegel. Še gledati se mu ni ljubilo. Teleta pa niso bila Mihčevih misli. Začnó bezljati. Ubogi Mihec, ki tega še nikoli ni videl, misli si, da bo vsa teleta izgubil, ker je bilo h krati vse v grmovji. Kje naj zdaj išče siromak telet? Prvi pot mu je k sosedovemu ovsu. A tukaj jih ni. Mrzel pot oblije Mihea. Izgubiti vsa teleta, to pač ni mala stvar! Kaj bode rekel oče? Oj, če mu danes pride v pestí, dobi jih toliko, da še telet ne bo mogel več pasti. Tako si misli Mihec in zopet se skrjuje.

Kar zasliši doli domá očetov glas: „Mihec, Mihec, le domóv pojdi!“

Mihec premišljuje, ali bi šel ali ne. Lakota se mu vže hudo oglašá. Pojde, bodi si, kar hoče! Počasi, kakor moker volk, vleče se proti domu. Ko pride v hišo, ne more se več premagovati, solzé ga oblijó, tako mu je hudo!

„Zakaj se pa kisaš?“ vpraša ga oče.

„Zato, ker sem teleta izgubil,“ izjeclja počasi Mihec.

„Le brez skrbi bodi, teleta so pametnejša, nego si ti! Če bodeš hotel živeti na svetu, ne bodeš smel biti tako teličkast. Saj moraš vender vedeti, da ti teleta v takej vročini ne bodo stala na solnci, ker so muhe sitne. Sama so prišla v hlev, ker jih ti nisi hotel ugnati. A zdaj tiho bodi in zapomni si to za drugekrati!“

Drugi v hiši so se Mihecu potihoma smijali, a Mihea je bilo tako sram, da je šel v čumnato k babici.

Ko prideta drugi dan s Tinčkom skupaj, reče Mihec: „Zdaj se pa nič več ne bom bal, kadar bodo teleta bezljala. Kar pustil jih bodem, pa bodo šla sama v hlev.“

IX.

Nevih ta.

Mihec v kratkem času, kar je bil pastir, ni doživel še nobene nevihte.

Nekega dne je bilo posebno vroče in soparno. Teličkom se nič kaj ne ljubi pasti, samó po malem mulijo travico, kakor bi jo pokuševali. Kar se pripodé črni oblaki izza gorá, postajajo vedno večji in večji, zakrijejo nebó in stemí se. Mihea obide gróza in strah. Strašno gromenje se zasliši. „Bog se krega, kaj bo neki?“ premišljuje Mihec. Kaj se je neki zameril Bogu, da se krega? Teleta je bil res pustil v sosedov oves, a to je vže davno . . . družega se ne ve več spominati. Tudi v megli začne vršati. Še jedenkrat se zabliska in silno zagromi, potem pa se usuje debela toča na Mihčevo glavo. Mihec ima nov klobuk. Oj ti grda toča, ti! Zdaj ga bode pa vsega stolkla. Kaj stóri Mihec? Klobuk v nédrije, pa v ték, kar ga nogi neseta. Toča pa mu bobka na glavo, kakor pesek, a kaj to stori, da bode le klobuk cel. Kakor strela iz jasnega neba butí Mihec ves zasôpen v hišo.

„Kje imaš pa klobuk, ali si ga izgubil?“ vpraša ga mati.

Mihec počasi izvleče klobuk popolnoma suh iz nédrij.

„Pojdi sem, pojdi, Mihec! Bodem pogledal, če ti je toča naredila kako luknjo v glavo.“ pravi hlapec in se posmehuje Mihecu.

Mihca je bilo sram, v tla gleda, praska se za ušesi ter si mane nos in oči.

*) „Medli“ ga je dobil = solnce ga je dobilo.

„Nič naj te ne bode sram, Mihec, da se ti je klobuka škoda zdelo! Kaj se mu bote smijali, ki nič ne veste! Mihec je vže mož! Vže zdaj kaže, da ne bode vse sproti snedel, kakor čmrlj. Mihec bode znal štediti. Le takó naprej, Mihec, pa se bodeva rada imela! Ker si se takó obnesel, kupim ti nekaj prav lepega za kolače, kadar pojdem na semenj!“ Takó je dejal Mihčev oče.

„Zdaj pa moli, Mihec, da toča ne potolče vsega, da bodemo imeli kruha!“ reče mati. Mihec se res prekriža in prav pobožno prosi Boga, naj ne bode hud! Toča poneha in se izpremeni v dež.

Po noči pa se Mihcu vso noč sanja, kaj mu bode oče prinesel za kolače.

X.

U r a.

Mihec je težko čakal semnja. Srečno ga je pričakal. Danes mu je tako čudno pri srci, da ne more ni za trenotek biti na mestu. Neprenehoma hodi gledat, ali oče vže gre. Ko zagleda očeta, kar naproti mu teče.

„Oče! oče! Kaj ste mi pa prinesli za kolače?“ reče in plane ravno pred očeta.

Oče poseže v malho in prinese ven —lepo žepno uro, ki se je Mihcu zdela še lepša, nego očetova. In tudi verižica je zraven. Prebrisani Mihec takój posluša, če ura tudi gre.

„Saj ne gre!“ reče žalostno.

„O gre, gre!“ reče oče, „samó pogugati jo moraš.“

Mihec nese uro zopet k ušesu, guglje, guglje, in res — ura gre. Kako veselje! Zdaj ima uro, zdaj bode izvestno tudi kmalu velik, kajti ure imajo samó veliki, odrasčeni ljudje.

„A priden moraš biti in rad moliti!“ priporoči mu še oče.

„O, saj bodem, bodem!“ reče Mihec ter zdirja kazat materi, Anički in vsem drugim, kaj je dobil za kolače.

Mihcu se je nocoj zopet sanjalo od samih ur. Sanjalo se mu je, da je bil uro, katero mu je oče prinesel, vsejal, in vzrastlo je vse polno ur, samih zlatih in svitlih . . . Mihec jih ima polne žepe in polne pestí. Od samega veselja se prebudi. Ko je vže zbudен, tišči še vedno pestí skupaj, boječ se, da bi mu kdo ne vzel ur. Velika žalost ga obide, ko vidi, da nima nobene ure. Takój gre gledat, če tudi one ni več, ki mu jo je oče prinesel. To ima še. Oj sanje, sanje! Kako grdo ste Mihca prevarile!

Nekega dne mu teleta zopet hudo nagajajo. Komaj jih spravi v red. Ali v svojo neizrečeno žalost zapazi, da ure ni več. Izgubil jo je.

Mati je kmalu zapazila, da Mihec nima več ure.

„Ali si jo posejal, da jih bode več vzrastlo,“ reče mu mati šaljivo.

Mihec pa se spomni svojih sanj in si misli, da bi bilo vendar bolje, če bi ne bil ure posejal.

Vzpomlad pride, a ura ni nikjer obzelenela, da-si je Mihec povsod vse preiskal. Oj varljive sanje!

Ko mu je mati kupila nožič, priveže si ga k hlačam, da bi ga ne „posejal“.

XI.

Črešnje.

Težko je Mihec čakal tistega časa, ko so črešnje zrele. Tudi na telečjem pašniku je bila jedna črešnja — belica. Ravno rudečiti so se bile začele. Nekega dne vidi oče Miheca, da se steguje poželjivo k črešnji in reče mu: „Bog varuj, Mihec, da bi ti tiste črešnje zobal; zbolel bi in morda bi še umrl, ker niso zrele. Saj so še skoraj vse zelene!“

Miheca pa vender premaga skušnjava. Kmalu, ko oče otide, približa se k črešnji, ogleduje jo od vseh strani, če bi bilo mogoče priti ná-njo. Pozabil sem vam povedati, da je Mihec znal plezati po drevesih kakor maček. Kakor bi v roko plesnil, bil je v vrhu.

Tudi danes poskusi svojo urnost in gibčnost. Posreči se mu. Mihec je v črešnji. Sladke res da še niso, a vender so boljše kakor nič, in pustiti jih, bilo bi škoda, misli si Mihec. Saj oče ne bode vedel, da jih je zobal. Teleta so pa tudi lepó mirna. Mihec na vso moč hiti zobati črešnje. Ko se mu zdi, da jih ima dosti, zleze počasi z črešnje. — Kje so teleta? Ni jih. Dobi jih v sosedovem ovsu. Hitro jih navrne, misleč si, da ga danes izvestno ni nihče videl.

Prižene domóv. V želodeci mu ni bilo nič kaj prav. Sedejo k južini, a Mihcu se danes ne ljubi jesti.

„Ali ne greš južinat, Mihec?“ vpraša ga mati.

„Nisem nič lačen,“ reče Mihec, da ga je komaj slišati.

„Česa si se pa tako nagnál?“ reče oče, „si pa vže tiste nezrele črešnje zobal! Le zoblji jih, le; te bodo vže izučile!“

„Mati! bolan sem,“ pravi Mihec ves v solzáh čez nekaj časa. „Trebuh me boli!“

„Prav ti je, zakaj pa ne slušáš,“ reče oče.

Mati napravi Mihcu postelj pri peči. Vedno huje mu je. Strašno ga vije. Mihec se premetuje iz jedne strani na drugo, vstane ter se zopet vleže, sključi se, ter zopet zavrúna, a vse nič ne pomaga.

„Mati, ali je bila Nežika tudi tako bolna, ko je umrla?“ vpraša Mihec.

„Tudi, tudi! Tako hudo jej je bilo, da še sopsti ni mogla. Zadušilo jo je!“

Mihcu se tudi dozdeva, da težko sópe. Kaj bi bilo, če bi tudi on umrl? Ali bi ga ljubi Bog hotel vzeti v nebesa? Ali bi mu sveti Peter odprl vrata? Take misli hodijo Mihcu po glavi. Spomni se, da je danes zopet pustil teleta v oves

„Mati, ali Bog tudi vé, da sem bil danes v črešnji?“ vpraša Mihec.

„O vé, vé! Kar koli delaš, za vse Bog vé. On vé tudi, kadar pustiš teleta v sosedov oves!“ reče mu mati.

Mihcu začne vroče prihajati. Kaj bode Bog rekel, ako bi zdaj-le umrl, ker je danes tako slabo pasel. Izvestno ga ne bode hotel v nebesa! Mihec začne sam v sebi prositi Bogá, naj mu odpusti, ker ne bode nikdar več kaj takega storil.

V tem stopi oče v hišo.

„Kod si pa danes teleta pasel, ker so tako sita?“ vpraša oče z resnim glasom.

Mihcu se dozdeva, da tudi oče in mati vse vesta, kar on napačnega stori.

„V sosedov oves so mi bila ušla,“ pravi Mihec žalostno.

„Danes te ne kaznujem,“ pravi oče, „ker ti je Bog sam naložil kazen in napravil, da si bolan. Ali misliš, da je potem vse dobro, če te midva z materjo ne vidiva? Ali ne veš, da te Bog vidi? Če se ne poboljšaš, izbolel bodeš takó, da umrješ in šel bodeš v pekel!“

Mihcu je drugi dan vže nekoliko odleglo, in kmalu je bil toliko zdrav, da je zopet mogel teleta pasti.

Od sih dob je Mihec tako dobro pasel, da je bilo vse kaj družega. Oče in mati sta ga zopet rada imela.

XII.

Čmrlji.

Mihec postaja vedno krepkejši in pametnejši. Njegove nekdanje igre zdé se mu neumne in išče si novih.

Odkar so ga bile pri sosedu čebele opikale, bal se je dolgo teh živalic in jih sovražil. Ali počasi je izpoznal, da tako hude tudi niso, če jih človek pri miru pusti. Opazoval jih je iz začetka bolj od daleč, potem se jih je pa takó privadil, da je šel brez strahú prav blizu čebelnjaka. Po ves dan bi jih bil gledal. Tudi on je želel imeti čebele. Gledal bi jih po ves dan in medú bi mu nikdar ne manjkalo, katerega mu zdaj le sem ter tjà nekoliko dá babica. Kaj stori Mihec?

S sosedovim Tinčkom najdeta nekega dne čmrljevo gnezdo. Mihec se z boso nogo dotakne gnezda, razdraži čmrlje in jeden ga piči. Ali Mihec se zdaj tega ne boji več. Res, da boli nekoliko in oteče — ali to nič ne dé. Mihec in Tinček gresta bliže, odvalita mah in ugledata sátovje. Hitro si vesta pomagati. Čmrlje počasi spodita iz sátovja, vzameta vsak otlo bilko ter posrebljeta med. Mihec se je okusil in še bi rad srebal med, a ni ga več. Nič drugega mu zdaj ne hodi po glavi, nego to, kako bi čmrlje ogrebel. Hlapec domá se ga usmili, naredí mu majhen panj ter ga nauči, kako mora čmrlje ogrebatí. Spraviti mora najprej sátovje in maticeo pri zadnjem končniku v panj in od spredaj na bradi panj zamašiti. Drugi čmrlji gredó potem sami v panj, ki se mora pustiti prav pri gnezdu do večera.

Mihec ogrebe čmrlje, stori vse takó, kakor mu je ukazal hlapec in gre zvečer po panj, ter ga prinese pod hišo.

Drugi dan na vse zgodaj gre Mihec gledat, če je še kaj čmrljev v panji. Polagoma udari na panj — od znotraj se zasliši šum — poln panj jih je! Glej, zdaj pride jeden vèn, malo zaspan je še, ogleda se na okoli ter zletí proč — na pašo. Kmalu za njim pride jih še več. Tu prihaja jeden iz paše s polnimi nogami medenega prahú. Mihcu se kar samo smeje, takó se mu dobro zdi.

Treba je gnati past. Pri teletih misli ves čas samó na čmrlje. Komaj odžene, vže je pri svojih čmrljih. Brez prestanka fréé iz panja v panj, vračajoč se iz paše. „Izvestno so vže vsi lončki polni medú,“ misli si Mihec. Panj od zadej odprè, izžene čmrlje vèn ter vzame sátovje v roko. Čmrlji pa žalostno bučé okolo Mihčeve glave, jeden ga celó piči na čelo, — a Mihec se ne ustraši. Hlastno popije med, potem pa spravi sátovje nazaj.

Takó je Mihec delal malo ne vsak dan. Ali medú je bilo vedno menj, nazadnje prav nič in čmrljev je bilo vže tudi čisto malo, pa še ti so bili vsi omotični

in leni. Še iz panja se jim ni ljubilo iti. V panji pa so se zaredili veliki, ostudni črvi, ki so jedli sátovje.

Mihec zdaj nima ne čmerljev, ne medú. Koliko veselja je imel s čmrlji od začetka, in zdaj je vse minulo!

Oče zapazi, da Mihec ni nič več tako vesel, kakor je bil drugekrati. Vpraša ga, kaj mu je. Mihec pové, da je ob čmrlje.

Oče takój vé, kje tiči vzrok, da so čmrlji poginili.

„Lehko so ti poginili, ker jih ti sam ne pustiš živeti in jim sproti ves med posrkaš! Ali ne veš, da je greh živali trpinčiti? Ali misliš, da ti bodo čmrlji živeli brez jedí? Saj hočeš tudi ti vsak dan jesti! Če hočeš imeti čmrlje, moraš jim pustiti med pri miru in ne odpirati panj in bezati v sátovje!“ Takó je dejal oče.

„Čemu mi pa bodo čmrlji, če ne smem posrebatí medú?“ vpraša Mihec.

„Čmrlje imej samó zato, da ti bodo v veselje,“ reče oče, „ko tako lepo hodijo na pašo in se vračajo domóv obloženi z medom. Toliko medú pa ne napravijo, kakor čebele, zato pa tudi po zimi nič nimajo. Če bodeš tudi ti tak in vse polizal, tudi ti bodeš še stradal, kakor čmrlji, kadar je dež. Bodi tako priden in váričen, kakor so čebele, a ne takó sneden, kakor čmrlji!“

Mihcu so šle očetove besede do srca. Še mnogo čmrljev je našel, nekatere celó v tleh in po drevesih, a vse je ogrebel. Panje delati navadil se je bil sam. Imel jih je včasi po deset. In zopet je sedeval po cele ure pri čmrljih in gledal, kako hodijo s paše in kako nesó. Medú jim pa ni nikoli več posrebal, zato jih je pa tudi imel do pozne jeseni, ko je bilo vže mraz. (Konec prihodnjič.)

Kar koli delaš, delaj takó, kakor bi te kdo gledal.

Nek imeniten Rimljan je ukazal zidarskemu mojstru, naj mu sezida hišo, da bode vsakdo mogel videti vánjo. Tega mu ni ukazal iz nečimernosti, ampak za to, ker je bil poštenjak, ter se ni bal, niti sramoval ljudi, če ga gledajo, kaj dela. Takih hiš je pač malo danes na svetu.

V temnej koči, kakor v svitlej palači godé se često najgrše hudobije in pregrehe. Hudoba ima povsod dovolj svojih pristašev zapletenih v svojih mrežah. Vsi ti bi seveda najraje imeli pri svojih hišah zazidana okna in duri, da bi nihče ne mogel videti, kaj delajo in s čim se pečajo. Na Boga taki ljudje vže tako nič več ne mislijo. — Po takih brezbožnikih se vi, otroci, ne smete ravnati; v posnemo naj vam bodo le bogaboječi, odkritosrčni in pošteni ljudje.

Pošten in bogoljuben človek dobro vé, da se z grehom ne pride daleč, on vé, da tudi stene imajo oči in ušesa, ter da pregreha nikoli ne ostane prikrita. Da-si je sam, vender dela takó, kakor bi ga gledal ves svet. In tako je pravo: če tudi te nihče ne vidi, vidi te Bog, čegar oko prešine zidovje ter vidi tudi v največjo temó. Temu očesu ne otídeš nikoli!

Zatorej imej vedno v mislih prigovor, ki si se ga učil v šoli:

„Bog vse vidi, Bog vse vé,
Greh se delati ne smé.“

Tone iz gošče.

Pastir.

Jutraj na vse zgodaj, ko še komaj jutranja zárija zazori in pomolí na vzhodnej strani nebá svoje biserno lice in rumeni solnčni žarki obsipljejo vrhove gorá, polagoma se razlivajoč po dolinah, da bi se napojili z nežno rôsno kapljico, ki leží po zelenej travi, vže je na nogah naš pastir. Obleče se, umije, poklekne in opravi svojo jutranjo molitvico. Potlej oprti torbico, naloženo s kruhom in sirom za južino. Zdaj stopi v hlev, da požene čredo na pašo. Zvest spremljevalec mu je pes Lisec, brez katerega bi skoro pasti ne mogel. Bistroumen in pameten je, privržen in zvest, srčen in hraber čuvaj. Staremu, neposlušnemu ovnu pokaže takój zobé, ako ne uboga, a ugrizniti ga vender ne sme, ker mu pastir ne dopušča, da bi kaj žalega storil miroljubnim in potrpežljivim, a vender tako pla-

him in boječim živalicam, kakor so njegove krotke ovčice. Prišedši na zeleni pašnik, razkropé se kodraste ovčke po osojnih bregovih ter mulijo sočnato travo, ki jim tako dobro diši. A naš pastir je vedno vesel in dobre volje, poje in svira na svojo piščalko, da se razlega daleč po širokem polji ter odmeva od zelenega gozda. In kadar solnce zopet pohiti k zapadu in se modro nebo zažari v večernej záriji, zbere pastir svojo čredo in se vrača domóv, kder ga čaka dobra večerja. Pač prijetno je pastirsko življenje! Zadovoljen z malim, živi pastir veselo in srečno, pojoč svojo mišno pastirsko pesenco:

Tam v hlevu lesenem
Živince redim,
Na pašo jo gonim
Veselo živim.

Na paši veselje
S piščalko imam,
In pesence peti
Presladke tud' znam.

Radujem se, pojem
Pri čredi vse dni,
Ko ptica v goščavi
Živim brez skrbi.

Pózor, četa!

Blaž sosedov osla jaše,
 Blaž krdelo vódi naše:
 „Hitro stopaj, moja četa,
 Krepka četa, mladoleta,
 Tu na levo, tod na desno,
 Pógled jasen, lice resno.
 V zrak visoko sablje tenke,
 Kole k višku in svinčenke,
 Da sovražnik se prestraši,
 Ko vojaki grédo naši! —

Kaj počenjaš, osel sivec,
 Osel sivec, nagajivec?
 Saj te res ne bodem-prosil,
 Da bi me na sebi nosil,
 Ti nam vselej daješ posla —
 Bobnar Tonče, primi osla!
 Bodi z lepo, bodi z grdo,
 Glavo bode sklonil trdo,
 In da bode hodil lože,
 Primi tudi ti ga, Jože!

Leno stopa, nečem reči,
 Da bi hotel bolje teči,
 Pa že to nam dosti bodi,
 Da le hoče, da le hodi!
 Pózor, četa! V zrak zastávo,
 V zrak zastávo, k višku glávo,
 Gori tudi sablje tenke,
 Kole močne in svinčenke,
 Da sovražnik se prestraši,
 Ko vojaki grédo naši.
 Hoj, Martinek, stopaj točno,

Trup zravnáj, Pavlè, odločno,
 Naj se čudi, kdor nas vidi,
 Pózor torej, četa idi! —
 Četa idi v daljne kraje,
 Koder zlato solnce vstaje;
 Četa idi v bela mesta,
 Kamor vodi gladka cesta;
 Četa idi kamorkoli,
 Zdajci vkreber, zdaj nizdoli;
 Če veljá, na konec sveta,
 Stopaj krepko! Pózor, četa!“

A. Funtek.

Prve črešnjje.

(Prizor v dramatičnej obliki.)

Osobe: Franek, Mihec, Tonček, Ivanka, otroci.

(Pozorišče: Skorjevčev grič, ograjen okrog in okrog z lepozelenim plotom. Niže v dolinici je Skorjevčev dom. Nekako v sredi griča se šopiri poleg drugih večjih in manjših ovočnih drevov ponosna črešnja, ki je polna lepo rudečih črešenj. Prijazno popoldne.)

Otroci

(hité vsi radostni na grič proti črešnji.)

Franek.

Le urno! Oj kakó vabeče
Smijó se črešnjice rudeče!

Tonček.

Le brž! Saj dovolili so
Nam oče splézati na njó?

Mihec,

(ki komaj vleče lestvico za seboj.)

Dà. Toda mene počakajte
In léstvico mi pomagajte
Privesti k črešnji tjà na grič!
(Za-sé.)

Nič! Tonček ta ne sliši nič.
In Franek — kam je vže priskakal.
(Franeku glasno:)

Oj, Franek, mar ne boš počakal!

Ivanka.

Stoj, Mihec! Jaz pomorem tí
Videč, da z ónima nič ní.

Mihec.

Daj, prosim te! — Pa boš dobila
Več črešnjic ti, ker boš nosila.
A Franek, Tonček, stoj, le stoj —
Boš videl, kak bo délež tvoj!

Ivanka prime za zadnji konec lestvice in pomaga Mihecu nesti. — Za malo časa sta pri črešnji.

Mihec.

Porednežčka! Kaj stà letéla
Kot da bi vaju burja véla!
Ivanka in ubožec jaz
Samá sva morala ves čas
Nositi lestvo težko. Jé-li?

Ivanka.

Dà, toda kaj —
(ozriši se v črešnjo)
Kaj to! Veséli
Bodímo zdaj, saj črešnjev sad
Otročja rádot, nada nad
Prelepo v barvi rudečice
Nam kaže čarno svoje líce
In vabi nas, se nam smejí —

Franek, Tonček.

Pa rés —

Tonček.

In komaj jih drží
Dokàj jih íma črešnja stara.

Mihec.

Le urno nánjo! Zdaj nemára
Pomoreta mi na drevó
Lestvo pristavíti.

Franek, Tonček priskočita in vsi trije pristavijo lestvico k črešnji.

Mihec.

Takó!

A várneje — to se uméje —

Od veje stopal bom do veje,
 Če čreveljčke si bom sezúl. —
 Čímu sem si jih pač obúl!

Tonček (proseče).

Kaj pa — kaj Mihec k temu del bi
 Če jaz — na črešnjo šél bi.

Franek (takísto).

In jaz? Jaz tudi bos sem, gléj,
 Lehko prijemal bi se véj —

Mihec.

O nè. Jaz sam bom nánjo splézal,
 Ki velik sem, da bom dosézal
 Lehkó, kamor bo treba.
 (Sezuje črevlje.)

Ná! —

Le tù čakajta, čreveljčka,
 Na črešnjo varno ní hoditi,
 Lehko je pasti — se ubiti . . .
 Vi drugi spodaj počakájte
 In pridno črešnje pobirájte,
 Ki jih na tlá bom metal vam.

Tonček.

In kam naj devljemo jih, kam?

Mihec.

V klobuk —

Ivanka.

Oj kvara, da zabíla
 Sem canjico, ki jo kupíla
 Mi mati včeraj na sejmú —

Franek.

Po njo bi stekla brž domú.

Mihec.

Čimú? Saj treba ní, Ivanka,
 Letati vedno, brez prestanka,
 Saj dober je klobuk za tó.
 Le ostanite tu lepó
 In pridno pobirajte, veste,
 A Bog ne daj, da ktero sneste!
 Ivanka, ti le dobro gléj
 In vse natanko jih preštéj,
 In če bo Franek sladkosnédi
 Kaj v usta nesel, pa povédi.

Franek.

Oj saj ne bom —

Tonček.

Jaz tudi ne.

Ivanka.

Drugače koj zatožim te.

Mihec.

Zdaj grem. Tù léstvico držíte,
 Da ne spodnese se. Primíte!

Franek, Tonček, Ivanka primeje za lestvico
 in Mihec otide na črešnjo.

Mihec.

Jú-jú! Preljubi črešnjev sad,
 Otročja radost, nada nad!
 Kamòr ozrém se — vse rudeče,
 Preveč, preveč otroče sreče!
 (Za-sé.)

Na kateri vrh bi se podal,
 Da bi najlaže jih nabral,
 Da bi imel se kam prijeti,
 Če jelo bi — — kakó drseti?
 Le-tá je grčav, — ón — vže véml!
 (Glasnó.)

Na tá-le vrh najprvo grém!

Franek, Tonček, Ivanka.

Na tist?

Mihec.

Dà. Tù bo najvarneje,
 In pa nabral jih bom najpreje.
 Oj Tonček, koliko jih je
 In oj takó takó lepé! —

Tonček.

Le brž jih kaj na tla zaženi!

Franek.

Dà. Meni —

Ivanka.

Mihec, raje meni.

Mihec.

Vsem, vsem.
 (Skobaca se na odmenjeni vrh, natrga pest
 črešenj in jih vrže na tla.)
 Tù je imate koj!

Franek, Tonček, Ivanka.

Oj — koliko jih je! Joj, joj —
(Pobirajo.)

Mihec.

Kaj bo vže to! — Zdaj, zdaj pogledjte!
(Spusti zopet prgišče črešenj na tla.)
Le vse lepó v klobuk jih déjte!

Franek, Tonček, Ivanka.

O vse.

Mihec (bere dalje ter meče z drevesa).

Franek (pridno pobiraje).

Nobene nisem še
Pojédel Mih —

Tonček (takísto).

Jaz tudi ne,
Ivanka, ona naj pové to.

Ivanka (takísto).

Res, Mihec, res —

Mihec.

Vže prav. Presneto
Bil jaz bi hud.

(Bere dalje. — Za nekaj časa.)

Dovólj na tém!
Zdaj pa na drug vršiček grém.

Franek.

Le pojdi! — Dnó se je vže skrilo —

Tonček.

Oj to bi strašno malo bilo!
Čuj, Mihec — pol klobuka, dà,
Nametal si jih vže na tla!

Mihec.

Res?

Ivanka.

Res.

Mihec (vže na drugem vrhu).

No, zdaj še ta vršiček
Oberem, a potem kot ptiček
Nakrat mej vami bom na tléh.

Franek (smejé se).

Le váruj da ne na zobéh!

Ivanka (zakrije si oči).

O Bog, če padel bi na skalo!

Mihec (smejé se).

Kaj še, saj nisem črešnja —

Tonček.

Kmalo,

Kar kmalu bode poln klobúk. —
Joj, komaj dvignem ga! Oj rúk —
Glej, Mihec —

(Drži klobuk s črešnjami k višku.)

Mihec.

Vidim. Ná, še té le,
Ki so posebno dobro zréle!
(Vrže jih na tla.)

A druge naj se še zoré,
Pa drugič pridemo po njé.
Zdaj doli grém. — Primité
Spet lestvo! Dobro jo držíte!

Franek, Tonček, Ivanka primejo za lestvico
in Mihec spleza raz črešnjo.

Mihec (Franeku).

Si videl zdaj, da nisem pál?

Franek.

Ej, jaz sem le takó dejál —

Ivanka.

Zdaj Mihec —

Mihec.

Zdaj se tu vsedímo,
Da črešnje lepe razdelímo!
(Posedejo.)

Tonček.

Kedó, kedó pa bo delíl?

Ivanka.

I, Mihec, ki na njej je bil.

Franek, Tonček.

Le, le . . .

Mihec.

Brž vsak le-sèm nastávi
Klobuk ali kar je, da správi
Vanj črešnjev sad!

Franek, Tonček nastavita klobuk,
Ivanka zaštor.

Mihee (deli).

Ti jedno pest

Dobiš jih Franek in še šest —
Ivanka, ti boš več dobila,
Ker lestvo si na grič nosila —
Tù, Tonček, ná, pergišči ti
In pa še tri in pa še tri —
Takó! A, glejte, tó-le malo,
To moje je, kar je ostalo. —
Sedàj pa le pokúsi vsak,
Kako je črešnjev sad sladák!

Ivanka.

Nè, jaz jih raje bom shranila
In bratea ž njimi pogostila.

Franek.

A jaz jih nesem materi —

Tonček.

Jaz tudi. — Kaj pa, Mihee, ti?

Mihee.

Saj res! V šopké jih naberimo,
In šopke z repki povežimo,
Potém pa šopek mamici,
Očetu, tudi babici
In brateu, séstrici nesimo,
Da vsi, da vsi se veselimo
V tem letu prvega darú
Od črešnje sladkega sadú. —

(Delajo šopke in naredivši je, razidó se.)

—m—

Najdeni denar.

Milica je bila pridna in poslušna deklica. Imela je skrbnega očeta in dobro mater, ki sta jo vedno lepo učila. Rada je poslušala Milica lepe nauke svojih skrbnih roditeljev in jih vestno spolnovala, zato sta jo tudi oče in mati pristrčno ljubila. Nekega dné, bilo je ravno v praznik vnebohoda Gospodovega, napravi se v cerkev k sv. maši. Po opravljeni službi božje domóv gredé zagleda na cesti nekaj svitlega ležati. „Kaj je to?“ misli si, pobere in ogleduje. Bila je desetica. Srčno se je razveseli Milica, ter premišljuje, kako bi jo najbolje obrnila. Hitro teče k materi. „Mati, ljuba moja mati, glejte, kaj sem našla! Desetico, pravo desetico!“

„Res, desetica je. In kaj bodeš ž njo, hčerka moja?“

„Dà, tega še dobro ne vem! Ali ne veste mati, da desetica še ni moja, da-si jo sem našla. Lastniku vrniti je ne morem, ker ne vem, kdo jo je zgubil. Najbolje bi pač bilo, da jo podelim kakemu siromaku.“

„Prav takó, hčerka ljuba,“ reče mati, vesela takega odgovora. — „A kateremu siromaku jo hočeš dati?“

„Tega pa tudi še ne vem,“ odgovori Milica.

„No, naj ti povem jaz. Vidiš, tam-le v ónej bornej hišici stanuje uboga, slepa vdova. Bolna je in nema družega nego to, kar jej podelé dobri, usmiljeni ljudje. Pojdi k njej, draga moja, in nesi jej najdeno desetico v Boga imé. Vrhu tega ti jaz pridam še steklenico vina, da se bolna sirota ž njim nekoliko poživi in okrepeča.“

Milica je bila tega zeló vesela, ter komaj čaka, da bi vže šla k ubožnej, slepej vdovi. Popóludne, ko je dodelala šolske naloge, dovoli jej mati, da otide.

Uboga ženica je bila lepega darú zeló vesela, ter se pridnej in ljubeznivej deklici pristrčno zahvaljuje, obetajoč jej, da bode vedno ljubega Boga prosila, naj bi dal obilo blagoslova njej in njenim dobrim starišem.

Albina Trevnova.

Prirodopisno-natoroznansko polje.

Ptice.

Orel je kralj vseh ptičev. Ima čvrsti nogi, krepko telo, kljukasto zakrivljen kljun in močne kremplje. Oči ima velike in bistre, ki se mu žaré kakor živ ogenj; to ga dela predrznega in veličastnega. Ni torej čudo, da so ga vladarji vže od nekdaj radi jemali v svoje grbe za znamenje svoje mogočnosti in oblasti. Orel ne mara za družbo. Z orlico živi samotno ter ne trpi v svojem obližji nobenega družega orla, a še menj kako drugo ptico. Zjutraj, kadar se solnce vže visoko po-

makne, striplje s perotnicama, poravná si perje ter se spusti visoko v zrak. Časi visi kakor pribit v zraku, potlej pa zopet kroži po več ur neprenehoma čez hribe in doline. Iz neizmerne višine razgleduje svet pod seboj in preži na plen. Kadar njegovo živo oko zapazi v nižavi pod seboj letečo ptico ali kako drugo žival na zemlji, takój se spusti z odprtimi kremplji na njo, da jo pograbi in odnese s seboj v višavo, kder jo raztrga in požré. Orel napade vsako žival, ako si jo le upa vzdigniti in odnesti od tal. Mlada srna, jagnje, kozliček, lisica, pes, kokoš in jarebica, vse mu je dobro, kadar je lačen. — Prigodilo se je tudi vže, da je ugrabil in odnesel materi dete s polja, ki ga je pustila na samem. — Orel si nareja gnezdo na jako strmih pečinah ali pa na kakem visokem drevesu, do katerega nihče ne more. Gnezdo je veliko, široko in visoko; napravljeno je iz debelih vej, na katerih je nastlana drobnejša. suhljad, dračje in druga taka šara. V sredi gnezda je jama, obložena z mehkejšo drobnjavo. Orli čakajo visoko starost. Na Dunaji so imeli pred več leti zaprtega orla, ki je bil 80 let ujetnik.

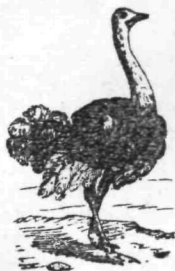
Štorklja je ljudem priljubljena ptica. Povsod so je veseli, ako se hoče naseliti pri kakej hiši na strešnem slemenu. Po nekaterih krajih jej dadó še kako staro potrto kolo za podlago, da si laže naredi gnezdo na njem. Staro in mlado se razveseli, ko prva gorka sapa v vzpomladi pripelje štorklje iz vroče Afrike nazaj. Pravijo, da obogati, kdor prvo štorkljo na vzpomlad ugleda in otroci po slovenskem Štajarskem, ugledavši letečo štorkljo, na ves glas upijejo:

Štrk, štrk, štrk!
Zlati strije brez brk,
Daj nam zlata, zlata!

Na Nemškem in Štajarskem pripovedujejo, da štorklja otroke iz vode prinaša, da varuje otroke kač, kadar v kakem gozdu zaspé itd. Govori se tudi, da svoje mlade na hrbtu nosi, da je uči letati in nevarnosti otema, ako nesreča pretí hiši, na katerej si je napravila svoje gnezdo. — Štorkljo štejemo med večje ptice močvirnice. Ima visoki nogi in zeló dolg, koničast kljun. Perja je belega, peroti ste črni in tudi okolo očes ima gol, črn kolobarček.

Noj ali **strus** je mej pticami to, kar je žirafa mej sesalci. Lahko rečemo, da je noj največja ptica na svetu. Živi po vsej Afriki, v Arabiji in Siriji. Majhno, golo in ploščato glavo s kratkim, topim kljunom ima na dolgem golem vratu nasajeno. Zaradi njegovih lepih in dragocenih peres ga lové in tudi gojé po mnogih krajih. Lové ga na konjih, Noj se hrani z različnim zrnjem, brstjem, ovočjem in listjem, požrè pa tudi večkrat kako neprebavno stvar, kakor črepinjo, žrebelj, steklo, železo, les, kamenje itd., kar njegovemu želodcu prav nič ne škodi. Če ga gledaš, kadar jé, rekel bi, da je najbolj požrešna ptica, a temu ni takó, ker je zadovoljen tudi z najslabejšo hrano; zato pa menda pije mnogo vode. — Noj bolje teče nego konj. Kadar ga lové na brzih konjih zaženó mu zanjko za vrat. Meso od mladih nojev je vrlo tečno in Afrikanéi ga radi jedó. Samica iznese v vročem pesku kakih 12—15 jajec. Jajce je veliko kakor otročja glava, tehta do poldrugi kilogram in zaleže toliko, kolikor 24 kokošjih jajec.

Listje in cvetje.

Sóva prosi iglico.

(Narodna pesen ogerskih Hrvatov.)

Sóva prosi íglico,
Kaj če sóvi íglica?
Torbico bi šivala.
Kaj bo sóva s torbico?
Želod bi nabirala.
Kaj bo sóva z želodom?
Prašička bi pitala.
Kaj če sóvi prašiček?
Ona bi ga záklala.
Zakaj bi ga záklala?
Da bi salo rezala.
Zakaj bi ga rezala?
Kola bi si mázala.
Zakaj bi jih mázala?
Kamenje bi vózila.
Kaj bi sóva s kamenjem?
Cerkvico bi zidala.
Kaj če sóvi cerkvica?
K maši bode hódila.

J. B.

Kdor . . .

Kdor roditelje poslušá
Blažena njegova duša!
Kdor za greh se pokoráva
Čaka ga v nebesih sláva!

Prsti.

Stari palec kruha prosi,
Kažiprst ga v hišo nosi,
A sredinee, ta jezí se,
Da prstanec vse pojéda
In mezinec lačen gléda!

„Smilje“.

Demant.

a
a a a
a d d e e
e g i i i i
k k k k k l l m m
m m m n o o p
p r s s š
š t v
v

Zamenjajte črke v tem demantu tako med seboj, da se bode čitalo v 9. vrstah 9 besed od leve proti desnej; a srednja, rekše 5. vrsta naj se čita tudi od zgoraj nizdolu po sredi posamičnih besed.

Besede naj značijo: 1. soglasnik; 2. ptico pevko; 3. mesto v Italiji; 4. stari narod; 5. slovenskega pisatelja; 6. slovensko mesto; 7. žival glodalko; 8. več hiš skupaj; 9. soglasnik.

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnjem listu.)

Nove knjige in listi.

* Zgodovina farā Ljubljanske škofije. Spisal Janez Volčič, župnik. Peti zvezek. Zgodovina Šmarješke fare na Dolenjskem. V Novem mestu, 1887. Tiskal J. Krajec. 8° 129 str. — Zgodovino farā Ljubljanske škofije začel je objavljati g. A. Koblar vže 1884. leta. Vse hvale vredno podvzetje! Danes imamo vže peti zvezek, ki ima dokaj zanimivega v sebi. Cena knjigi je 60 kr., po pošti 65 kr. in se dobiva pri J. Krajeu v Novem mestu in v „Katoliškej bukvarni“ v Ljubljani. Le hitro po tej zanimivej knjigi, da pridemo tem preje do nadaljevanja tega prekoristnega podvzeta v našem domačem slovstvu.

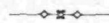
* „Narodne biblioteke“, katero izdaje J. Krajec v Novem mestu, prišli so ravnokar trije snopiči v jednem zvezku na svetlo. To je 27., 28. in 29. snopič. Vsebina vseh treh snopičev je: „Grška mitologija“, po nemškej mitologiji Grkov in Latincev H. Viljema Stolla poslovenil Lavoslav Koprivšek, c. kr. profesor. — Take knjige, ki nas poučuje o grškem in rimskem bajeslovju, zelo smo pogrešali v slovenskem slovstvu in dobro bode došla vsem, ki bi se radi poučili o grškej mitologiji. — Knjižica, ki je okrasena z mnogimi podobami, velja samó 45 kr.

Molitveniki :

* Duša popolna, ali molitve, pogovori in zgledi za dušo hrepenečo po popolnosti, ali dušna pomoč za pravične kristijane. Na svitlo dal Jan. Zupančič, nekdanji duh. pomočnik v Moravčah. Z dovoljenjem vis. čast. Ljubljan-

skega škofijstva. Drugi nespremenjeni natis. V Ljubljani, 1887. — Založila družba sv. Vincencija. — 16°, 583 strani. — Stoji v usnji vezana 1 gl. 25 kr.

* Molitve velik pripomoček k zveličanju. Spisal sv. Alfonz Marija Liguori. Slovenski izdal s pridejanimi molitvami pri dopoludanski in popoldanski službi božji dr. Anton Jare, prošt. V Ljubljani, 1888. Tisk „Katoliške tiskarne“. Založila „Katoliška bukvarna“. 16°, 174 str. — To prav lično vezano molitveno knjižico prav živo priporočamo slovenskemu občinstvu, ker jo bode izvestno vsakdo vesel, kdor jo kupi. — Cena 50 kr.

Rešitev demanta v 5. „Vrtčevem“ listu:

M
d a r
t o r b a
v r e t e n o
p š e n i č n i k
s l o v e n š č i n a
M a r t i n S l o m š e k
p o t r p l j e n j e
s l o n o k o s t
h r a m o v i
s u š e e
č e p
k

Prav so ga rešili: Viljem Ledenig in Rajko Stegnar, dijaka v Ljubljani. — Rudolf Andrejka, učenec v Ljubljani. — Neža Dobovišek, Amalija Kosér, Kat. Pisanec, Marijca Šešerko in Marijca Cmok, učenke 4. razreda v Šentjurji p. juž. žel. (Štir.)

Vabilo k naročbi.

Ker se s prihodnjim mesecem začne **drugo polletje**, zatorej uljudno prosimo vse naše dosedanje čast. gg. naročnike, katerim je s tem listom polletna naročnina potekla, da nam naročnino za **II. polletje prej, ko mogoče pošljejo**, da more „Vrtec“ tudi v prihodnje redno izhajati. Želimo tudi, da bi se še mnogo novih naročnikov nabralo, katerim še z vsemi letošnjimi listi lahko postrežemo. Čim več naročnikov, tem lepši bode tudi „Vrtec“.

Celoletna naročnina na „Vrtec“ je 2 gl. 60 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr.

Onim gg. naročnikom, ki nam za letos še niso naročnine poslali, primorani smo s prihodnjim mesecem list obustaviti, ako nam zaostale naročnine do **konca tekočega meseca ne pošljejo**.

Uredništvo „Vrtčevo“,

mestni trg št. 23 v Ljubljani.

„Vrtec“ izhaja 1. dné vsacega meseca, in stoji za vse leto 2 gl. 60 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr. Napis: Uredništvo „Vrtčevo“, mestni trg, št. 23 v Ljubljani (Laibach).

Izdajatelj, založnik in urednik **Ivan Tomšič**. — Natisnila Klein in Kovač v Ljubljani.